

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพคน การศึกษาสร้างคนให้มีคุณภาพเป็นคนเก่ง มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริตรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีความสามัคคี และรักชาติ ตลอดจนมีความสำนึกของความเป็นไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงมีเจตนาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ค้ำครองสิทธิ สร้างความเสมอภาคให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และให้โอกาสทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง” และมาตรา 80 (3) ระบุว่า “พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และ (4) ระบุว่า “ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. 2550 : 15 - 23)

นโยบายปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และในการจัดการศึกษาของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. 2550 : 15) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีทิศทางการพัฒนาประเทศสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน พึ่งตนเอง

สร้างภูมิคุ้มกัน ใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง นำ
ทุนในสังคมไทยมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเสริมสร้างให้เข้มแข็ง และในสภาพการจัดการศึกษา
ในปัจจุบัน ทุกภาคส่วนในประเทศไทยเป็นการจัดการศึกษาแบบ มีส่วนร่วมที่จะสะท้อนให้
เห็นถึงรูปธรรมในการจัดการศึกษามูลฐานปรัชญาและแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการจั
การศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (เกษม วัฒนชัย, 2549 : คำนำ) ซึ่งรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญแก่บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การพัฒนาประเทศ และกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อให้อยู่ในกรอบ
แนวทางของการบริหารประเทศตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
2550 : 2)

และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับ พ.ศ.
2545 ได้บัญญัติการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
มาตรา 9 (2) ให้มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นมาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา บุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของ
บุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับนี้ทำให้ทราบถึงแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ได้มีการ
กระจายอำนาจในการจัดการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการ
บริหารและจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรและองค์กรในชุมชนมี
ส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจในการจัดการศึกษาของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 :11)

การมีส่วนร่วมของชุมชนมิใช่จุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน หรือเฉพาะงานรื่นเริงสังสรรค์เท่านั้น แต่โรงเรียนเป็นหน่วยของสังคมที่
จัดตั้งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม โดยมีชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมและการศึกษาจะดี
นั้น จะต้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อีกทั้งการให้ชุมชนมีส่วน
ร่วมจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทราบถึงความต้องการของท้องถิ่น (สัมพันธ์ อุบล. 2541 : 1 - 2) ซึ่ง
สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 29 ในการให้ผู้ปกครองมีส่วน
ร่วมและมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ซึ่งถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก จำเป็นต้องสร้างความ
เข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนในสังคมได้ทราบ เกิดความตระหนักและรับผิดชอบร่วมกัน
เนื่องจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All)

ปวงชนจึงต้องร่วมกันจัดการศึกษา (All for Education) เพื่อพัฒนาสังคม (ภัทรภรณ์
นันทวงศ์. 2544 : 2)

นอกจากนั้นจากการประชุมปฏิบัติการนำนโยบายสู่แผนปฏิบัติการ : แนวทางการ
ดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการเน้นรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลาง เปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติมีอำนาจใน
การตัดสินใจค่อนข้างน้อยมาก แม้จะมีการมอบอำนาจบางเรื่องลงไปก็เป็นการปฏิบัติตาม
ระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนกลาง มีการกระจายอำนาจทั้งในด้านการบริหารและ
วิธีการลงสู่ระดับพื้นที่ค่อนข้างน้อย การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง เพราะขาด
กลไกและวิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้ชุมชน ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน
ร่วมทำ และร่วมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาในท้องถิ่น (สุรัฐ ศิลปะอนันต์. 2542 : 3)
และการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในฐานะคณะกรรมการการศึกษา ไม่ว่าจะ
เป็นในระดับจังหวัด อำเภอ หรือเป็นกรรมการ โรงเรียน ไม่ว่าจะ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาหรือ
โรงเรียนมัธยมศึกษาก็ตาม บุคคลเหล่านั้นมีบทบาทเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เป็นเพียงกรรมการที่
ปรึกษาหรือรับทราบการดำเนินงานของหน่วยงานดังกล่าว ถือเป็นจุดอ่อนของระบบ
คณะกรรมการในทุกระดับ โดยเฉพาะใน โรงเรียนซึ่งเป็นระดับที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก
ที่สุด (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 33)

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องเกิดความร่วมมือกัน มีเป้าหมาย
ร่วมกัน และต้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะทำเป็น
เบื้องต้น การมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในตัวของมันเอง การที่คนจะรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมใด
กิจกรรมหนึ่งเป็นการมีส่วนร่วมเชิงเป้าหมาย การมีส่วนร่วมเองก็เป็นเครื่องมือทำให้บรรลุ
เป้าหมายได้เช่นกัน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมตั้งแต่การคิดโครงการ กิจกรรม โดยเริ่มค้นหาปัญหา
สาเหตุ วางแผน ตัดสินใจดำเนินงาน ระดมทรัพยากร กำหนดเป้าหมาย สรุบทบทเรียน ติดตาม
ประเมินผล รับผลที่เกิดร่วมกัน โดยทั้งนี้ต้องอยู่ในความเป็นธรรม (สัมพันธ์ เตชะอริก และ
คณะ. 2548 : 113 - 114)

โรงเรียนเนินลาดวิทยา ตั้งอยู่หมู่ 9 ตำบลห้วยเม็ก อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ เปิดการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรครู
จำนวน 5 คน นักเรียนจำนวน 86 คน ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. เมื่อวันที่

14-16 มิถุนายน 2548 โดยการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาได้พิจารณาตามมาตรฐาน 3 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านผู้เรียน (โรงเรียนเนินลาดวิทยา. 2548 : 25)

ด้วยเหตุนี้โรงเรียนเนินลาดวิทยา (2549 : 4) จึงได้ประชุมปรึกษาหารือกันของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2549 ในวันที่ 10 มีนาคม 2549 เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และผลการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ตามมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานศึกษา ตามข้อเสนอแนะ จุดที่ควรมีส่วนร่วม จึงได้วิเคราะห์ (SWOT) พบว่า สิ่งที่เป็นจุดอ่อนในการพัฒนาสถานศึกษามากที่สุดและเป็นปัญหาที่ควรนำมาแก้ไขและพัฒนาให้เร็วที่สุด โดยเฉพาะมาตรฐาน ที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ผลการประเมินปรากฏว่ามีคุณภาพระดับ พอใช้พบจุดที่ควรพัฒนา คือ ให้สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งจากผลการวิจัยของ ศรีศาสตร์ ศรีแสง (2549 : 78 - 79) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารงาน โรงเรียน จากข้อมูลข่าวสารการติดต่อประสานงาน และร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน โรงเรียน ครู ที่เกี่ยวข้อง ต้องตระหนักถึงความจำเป็นและเล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ร่วมทั้งการร่วมวางแผน ดำเนินการประเมิน และพัฒนางาน ตลอดจนชื่นชมและภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้นร่วมกัน ผู้ปกครองต้องการมีบทบาทมากขึ้นจากเดิม ควรสนับสนุนโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้จัดการเรียนรู้ในบางส่วนที่เพิ่มเติม และผลการวิจัยของ โกมล สำแดง (2547 : 98) พบว่าสภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ มีความตระหนัก เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละและสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในทุกๆ ด้าน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูในสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยนำเอากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม AIC (Appreciation Influence Control) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์โดยการปฏิบัติจริง (Interactive Learning Through Action) ของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) เพื่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์เพียงพอในการมีส่วนร่วม เกิดการ

เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา 4 ด้าน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งเชื่อว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และผลจากการศึกษานี้จะได้ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่นๆ ที่สนใจนำไปประยุกต์กับการบริหารการศึกษาในการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จะพัฒนาได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2
2. การมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 9 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังนี้
 - 1.1 ผู้แทนครู จำนวน 2 คน
 - 1.2 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน

1.3 ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน 1 คน
1.4 ผู้แทนองค์กรชุมชน	จำนวน 1 คน
1.5 ผู้แทนศิษย์เก่า	จำนวน 1 คน
1.6 ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา	จำนวน 1 คน
1.7 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์	จำนวน 1 รูป
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 65 คน ประกอบด้วย
2.1 ข้าราชการครู โรงเรียนเนินลาดวิทยา	จำนวน 5 คน
2.2 ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน 48 คน
2.3 ตัวแทนนักเรียน ชั้น ป.1 - ป.6 ชั้นละ 2 คน	จำนวน 12 คน

3. ขอบเขตของเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 13 - 16) คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไป

4. กลยุทธ์หรือวิธีการที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ AIC (Appreciation Influence Control) ดังนี้ (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2545 : 2 - 5)

4.1 ชั้น Appreciation : A คือ การทำให้ทุกคนให้การยอมรับ และชื่นชมคนอื่น โดยไม่รู้สึกรังเกียจ และไม่มีการต่อต้าน หรือวิพากษ์วิจารณ์ กันและกัน

4.2 ชั้น Influence : I คือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกัน กำหนดวิธีการสำคัญ หรือยุทธศาสตร์ที่จะทำให้งานเกิดความสำเร็จ

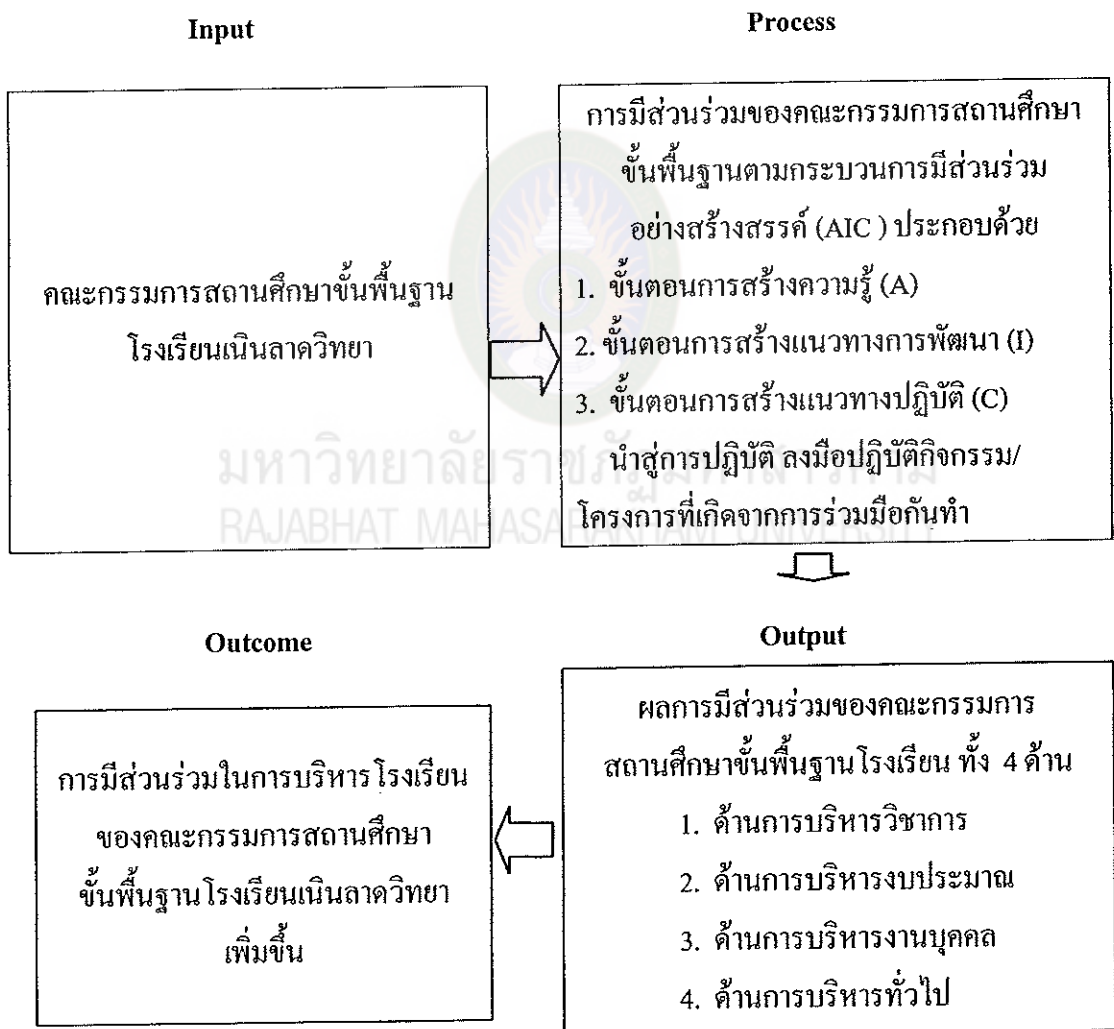
4.3 ชั้น Control : C คือ การนำเอายุทธศาสตร์มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ เพื่อควบคุมให้เกิดการกระทำที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

นำสู่การปฏิบัติ เป็นการลงมือปฏิบัติกิจกรรม/โครงการที่เกิดจากการร่วมมือกันทำ

5. ระยะเวลาที่ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นเวลา 1 ภาคเรียน ปีการศึกษา 2552

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research Development : R&D) ที่มุ่งการพัฒนางานหรือแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 13 - 16) คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งเน้นให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยามีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ AIC (Appreciation Influence Control) ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การใช้เทคนิคและวิธีต่าง ๆ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

1.1 การบริหารวิชาการ หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ร่วมจัดการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.2 การบริหารงบประมาณ หมายถึง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่อง ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา และให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด

1.3 การบริหารงานบุคคล หมายถึง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่อง การกำกับ ดูแล การบริหารงานบุคคล เสนอความต้องการจำนวนและอัตราตำแหน่งข้าราชการครู ตามที่กฎหมาย ระเบียบกำหนด

1.4 การบริหารทั่วไป หมายถึง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่อง การให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น การปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการวิจัยและกิจกรรมของสถานศึกษา และรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ตลอดทั้งให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการวิจัย รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษาใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด

อีกทั้ง ให้ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์ กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวกับกิจกรรมของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การวิจัยและพัฒนา หมายถึง การมุ่งพัฒนาคุณภาพงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่การพัฒนา หรือแก้ปัญหาในโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษา 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ทำการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ระยะที่ 2 การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ AIC

3. กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (AIC) หมายถึง กระบวนการที่ใช้เทคนิคการประชุมกลุ่มคนที่มีส่วนได้เสียนักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางความคิดและประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการมีส่วนร่วม หรือแก้ไขปัญหาคือบรรณาการประชุมต้องเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ไม่มีความขัดแย้ง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

3.1 ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation : A) หมายถึง ขั้นตอนที่ต้องทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดยอมรับให้เกียรติ และชื่นชมต่อกันอื่น แสดงความยินดี และความดีใจในสิ่งที่ดีงามโดยไม่มีการต่อต้าน หรือวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อกำหนดภาพความสำเร็จในอนาคตร่วมกัน

3.2 ขั้นตอนการสร้างแนวการพัฒนา (Influence : I) หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดภาพความสำเร็จในอนาคต หรือวิสัยทัศน์ของการดำเนินงาน แล้วหาวิธีการทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในขั้นตอนการสร้างความรู้ด้วยความเห็นพ้องต้องกันของกลุ่ม

3.3 ขั้นตอนการสร้างแนวปฏิบัติ (Control : C) หมายถึง การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อนำโครงการหรือกิจกรรมสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินงานรับผิดชอบกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อควบคุมให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง

นำไปสู่การปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติกิจกรรม/โครงการที่เกิดจากการร่วมมือกันทำ

4. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนเนินลาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6

5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎกระทรวงที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2546 ในสถานศึกษาให้มีคณะกรรมการของโรงเรียนเนนิลาควิตยา สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 9 คน

6. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนเนนิลาควิตยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

7. ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนนิลาควิตยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

8. ผู้แทนครู หมายถึง ผู้แทนข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนนิลาควิตยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

9. ผู้แทนศิษย์เก่า หมายถึง ผู้แทนศิษย์เก่าที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนนิลาควิตยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

10. ผู้แทนองค์กรชุมชน หมายถึง ผู้แทนกลุ่มคนหรือองค์กรทางสังคมที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนนิลาควิตยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

11. ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือองค์กรศาสนา หมายถึง ผู้แทนพระสงฆ์และหรือองค์กรศาสนา ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนนิลาควิตยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

12. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนนิลาควิตยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการศึกษาครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเนนิลาควิตยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และเป็นสารสนเทศให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่นๆ ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา และการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้เกิดการพัฒนามีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเนินลาดวิทยา
2. เป็นข้อมูลสารสนเทศให้ กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดโรงเรียนอื่น ที่สนใจ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษา และพัฒนามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY